

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: «Цифрові технології в публічних фінансах»

Здобувачки вищої освіти II рівня, II курсу, ФМФ-22-1 групи,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
освітня програма «Фінансові технології»

(підпис)

Денисюк Аліни Миколаївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

(підпис)

Корнєєв Володимир Вікторович, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної

програми

(підпис)

Корнєєв Володимир Вікторович, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту рішенням кафедри публічних фінансів
протокол від «15» 01 2024 № 9

Завідувач
кафедри

(підпис)

Береславська Олена Іванівна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 3 17.01.2024 р. Береславська В.С.
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки 15.01.2024
до захисту
(до захисту, на доопрацювання) (дата)

[підпис]
(підпис)

Результат захисту 4 05.02.2024 [підпис]
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: [підпис] Тришостка Л.О.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:

<u>[підпис]</u> (підпис)	<u>Береславська О.І.</u> (ініціали, прізвище)
<u>[підпис]</u> (підпис)	<u>Кернєв В.В.</u> (ініціали, прізвище)
<u>[підпис]</u> (підпис)	<u>Дуденко Л.В.</u> (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30		Додаток № 0-100. 10	
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10		Додаток матеріал № 0-5 балів 15	
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5		Згідно з вимогами на практичній частині № 0-5 балів 17	
4. Рецензент	від 0 до 5		Додаток № 0-100.	
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50		32	

Загальна кількість балів від 0 до 100 40

Оцінювання кваліфікаційної роботи науковим керівником - 38 балів.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
40	C	4	05.02.2024	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	3 (задовільно)
35-49	FX	2 (незадовільно)

Факультет Фінансів та цифрових технологій

Кафедра Фінансових ринків та технологій

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітньо-професійна програма «Фінансові технології»

Затверджую

завідувач кафедри фінансових ринків та технологій

А. Ю. БАЛЕНКО
« 15 » листопада 2022

Завдання на кваліфікаційну роботу (проект)

здобувачі вищої освіти

Денисюк Аліни Миколаївни

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

«Цифрові технології в публічних фінансах»

Затверджена наказом ректора від « 15 » листопада 2022 р. № 12/08

2. Строк здачі закінченої роботи 04.12.2023

3. Мета роботи

Мета роботи полягає у визначенні особливостей процесу розвитку цифрових технологій в публічних фінансах України.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес розвитку цифрових технологій в публічних фінансах.

Предметом дослідження є дані Міністерства цифрової трансформації України з питань розвитку цифрових технологій в публічних фінансах.

Орієнтовна база дослідження Державна аудиторська служба України

4. Вихідні дані до роботи нормативно-правові акти, що регулюють здійснення державного фінансового контролю в Україні; звіти та аналітичні матеріали органів, які здійснюють державний фінансовий контроль; наукові праці та статті з проблем державного фінансового контролю.

5. Перелік графічного матеріалу 4 рис., 7 таблиць.

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за ко-
розділом)

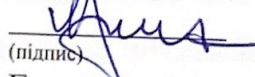
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ
ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСАХ. 1.1 Сутність
інформаційного забезпечення публічних фінансів. 1.2 Особливості дослідження
застосування цифрових технологій в управлінні публічними фінансами: аналіз
теоретичних та емпіричних джерел. РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В ІРПІНСЬКІЙ ТГ. 2.1 Аналіз стану управління публічними фінансами в Ірпінській ТГ. 2.2 Передумови удосконалення управління публічними фінансами в Ірпінській ТГ за допомогою цифрових технологій. РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПУБЛІЧНИМИ
ФІНАНСАМИ В ІРПІНСЬКІЙ ТГ. 3.1 Аналіз зарубіжного досвіду застосування
цифрових технологій в управлінні публічними фінансами. 3.2 Напрямки
удосконалення цифровізації публічних фінансів в Ірпінській ТГ за допомогою
зарубіжного досвіду.

7. Календарний план виконання роботи

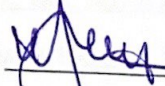
№ п\п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1	Підготовка 100 % кваліфікаційної роботи та подання її на перевірку науковому керівнику	29.09.2023 р.	29.09.2023 р.
2	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника та подання її на повторну перевірку	31.10.2023 р.	31.10.2023 р.
3	Попередній захист кваліфікаційної роботи	11.12.- 22.12.2023	22.12.2023
4	Надання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат	01.11- 04.12.2023	03.12.2023
5	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи	27.12.2023	27.12.2023
6	Рецензування кваліфікаційної роботи	15.01.2023 р.	15.01.2023 р.
7	Захист кваліфікаційної роботи	01.02 - 09.02.2024	01.02 - 09.02.2024

8. Дата видачі завдання «15» 11. 2022 р.

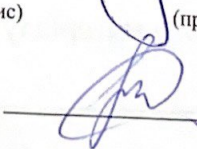
9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проекту)

 Корнєєв В. В.
(підпис) (прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо- професійної програми

В.В. Корнєєв
(підпис) (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав
здобувач вищої освіти

 Денисюк А. М.

АНОТАЦІЯ

Денисюк А. М. Цифрові технології в публічних фінансах

Мета роботи: визначення особливостей процесу розвитку цифрових технологій в публічних фінансах України.

Завданнями роботи є: вивчення сутності інформаційного забезпечення публічних фінансів; розгляд особливостей застосування цифрових технологій в управлінні публічними фінансами; аналіз стану управління публічними фінансами в Ірпінській ТГ; дослідження передумов удосконалення управління публічними фінансами в Ірпінській ТГ за допомогою цифрових технологій; обґрунтування напрямів удосконалення цифровізації публічних фінансів в Ірпінській ТГ за допомогою зарубіжного досвіду.

Предметом дослідження є дані Міністерства цифрової трансформації України з питань розвитку цифрових технологій в публічних фінансах.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес розвитку цифрових технологій в публічних фінансах.

Базою дослідження виступає.

За результатами дослідження сформульовані висновки та рекомендації, які можуть бути використані в практичній діяльності університетів, банків та банківських установ, а також у діяльності органів законодавчої та виконавчої влади щодо підвищення ефективності функціонування публічних фінансів в Україні.

Основні наукові результати роботи можуть бути використані в навчальному процесі при викладанні дисциплін «Цифрові технології», «Публічні фінанси», «Ринок фінансових послуг».

Дипломна робота містить 53 сторінки, 7 таблиць, 4 рисунки, список використаних джерел із 55 найменувань.

Ключові слова: публічні фінанси, цифрові технології, управління.

Рік виконання дипломної роботи – 2022-2023 рр.

Рік захисту роботи – 2024 р.

SUMMARY

Denisyuk A. M. Digital technologies in public finance

The purpose of the work: to determine the peculiarities of the process of development of digital technologies in the public finances of Ukraine.

The tasks of the work are: study of the essence of information provision of public finances; issues of the peculiarities of the use of digital technologies in the management of public finances; analysis of the state of public finance management in Irpinsk TG; research of the prerequisites for improving the management of public finances in the Irpin TG using digital technologies; substantiating directions for improving digitalization of public finances in Irpinsk TG with the help of foreign experience.

The subject of the study is the data of the Ministry of Digital Transformation of Ukraine on the development of digital technologies in public finance.

The object of the qualification work is the process of development of digital technologies in public finance.

It is the basis of the research.

Based on the results of the research, conclusions and recommendations were formulated, which can be used in the practical activities of universities, banks and banking institutions, as well as in the activities of legislative and executive authorities in order to increase the efficiency of the functioning of public finances in Ukraine.

The main scientific results of the work can be used in the educational process when teaching the disciplines "Digital Technologies", "Public Finances", "Financial Services Market".

The thesis contains 53 pages, 7 tables, 4 figures, a list of used sources with 55 titles.

Keywords: public finance, digital technologies, management.

The year of completion of the thesis is 2022-2023.

The year of job protection is 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	12
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСАХ.....	15
1.1. Сутність інформаційного забезпечення публічних фінансів	15
1.2. Особливості дослідження застосування цифрових технологій в управлінні публічними фінансами: аналіз теоретичних і емпіричних джерел	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В ІРПІНСЬКІЙ ТГ	29
2.1. Аналіз стану управління публічними фінансами в Ірпінській ТГ	29
2.2. Передумови удосконалення управління публічними фінансами в Ірпінській ТГ за допомогою цифрових технологій	35
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В ІРПІНСЬКІЙ ТГ	47
3.1. Аналіз зарубіжного досвіду застосування цифрових технологій в управлінні публічними фінансами	47
3.2. Напрями удосконалення цифровізації публічних фінансів в Ірпінській ТГ за допомогою зарубіжного досвіду	53
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні в світі набуває актуальності глобальний тренд цифрової світової економіки, який знаходиться в активній фазі свого розвитку. У розвинених країнах почали масово вдосконалювати державні програми й стратегії підприємництва, а також розробляти цифрові технології на корпоративному рівні.

Відповідь на глобалізаційні виклики полягає в актуалізації практичного аспекту вирішення цих питань на просторовому рівні. Забезпечення доступу до цифрових технологій потребує спільних зусиль влади, бізнесу та громади. ООН визнала, що доступ до Інтернету є одним з основних та необхідних прав людини.

Сьогодні важко уявити собі будь-яку галузь, де людина зможе функціонувати без застосування цифрових технологій. Сфери бізнесу, охорони здоров'я, культури, транспорту, охорони навколишнього середовища постійно покращують свій розвиток завдяки застосуванню цифрових технологій.

Використання цифрових технологій має безсумнівний вплив на підвищення ефективності та продуктивності роботи у всіх сферах діяльності. Однак, для досягнення максимальної користі від цифровізації, необхідно забезпечити взаємне узгодження окремих програм цифровізації з регіональними та національними стратегіями розвитку. Використання системного підходу або повноцінної цифровізації, яка охоплює всі сфери життєдіяльності, дозволить покращити якість різних аспектів нашого життя.

Цифровізація також є неодмінною частиною створення відкритого інформаційного простору, оскільки у суспільстві, базованому на інформації, неможливо недооцінити цінність інформації, яку необхідно зберігати, обмінювати та обробляти швидко і ефективно. На регіональному рівні важливо створювати інформаційний контент, який задовольняє потреби території, що сприятиме економічному розвитку регіону, підвищенню

конкурентоспроможності та поліпшенню життя населення.

Оскільки Україна спрямована на євроінтеграцію, цифровізація також повинна спрямовуватися на співробітництво з країнами Європейського союзу та розвиток міжнародного співробітництва загалом. Цифровізація повинна сприяти інтеграції в європейський та світовий фінансовий, біржовий та бізнес-простори.

Дотримання європейських та світових стандартів значно спрощує та забезпечує надійність використання цифрових технологій. Стандарти дозволяють порівнювати інформацію та спрощують процеси передачі, сприйняття і зведення інформації. В цілому необхідно дотримання міжнародних стандартів обігу цифрової інформації за винятком інформації, яка має оборонний характер або комерційну таємницю.

Процеси цифровізації повинні надавати довіру користувачам та учасникам процесу інформаційного обміну. Збільшення довіри можна досягти захистом конфіденційності та інформаційною безпекою на основі розвитку інформаційної культури учасників інформаційного обміну.

Цифровізація потребує участі держави і влади для забезпечення системності та комплексності цифрових проєктів. Держава сприяє цифровізації, якщо влада її підтримує. Цифрові трансформації вивчають багато дослідників: С. І. Тая, В. М. Гейця, А. А. Гриценка, В. С. Власюка, О. В. Юрчака, В. П. Вишневського, В. І. Ляшенка, О. О. Ляховець, О. М. Кушніренко та інших. Вони досліджують основні поняття цифрової економіки, ключові тенденції розвитку, цифрові технології та їх вплив на економіку та суспільство.

Проте, розробка ефективної політики для впровадження цифрових технологій потребує додаткових досліджень та уваги вчених через особливості цифрової революції.

Мета роботи полягає у визначенні особливостей процесу розвитку цифрових технологій в публічних фінансах України.

Зазначена мета зумовила наступні **завдання дослідження**, які мають

бути вирішені в роботі:

- вивчити сутність інформаційного забезпечення публічних фінансів;
- розглянути особливості застосування цифрових технологій в управлінні публічними фінансами;
- проаналізувати стан управління публічними фінансами в Ірпінській ТГ;
- дослідити передумови удосконалення управління публічними фінансами в Ірпінській ТГ за допомогою цифрових технологій;
- обґрунтувати напрями удосконалення цифровізації публічних фінансів в Ірпінській ТГ за допомогою зарубіжного досвіду.

Об’єктом кваліфікаційної роботи є процес розвитку цифрових технологій в публічних фінансах.

Предметом дослідження є дані Міністерства цифрової трансформації України з питань розвитку цифрових технологій в публічних фінансах.

Методи дослідження: загальнонаукові методи пізнання (системний підхід, структурний і порівняльний аналіз, історичне і логічне, тенденції закономірності, суб’єктивне і об’єктивне) і приватно-наукові методи (економіко-статистичний, розрахунково-конструктивний).

Структура та обсяг роботи. Дана робота складається з вступу, трьох розділів, які поділяються на підрозділи, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 53 сторінки. Список використаних джерел налічує 55 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСАХ

1.1. Сутність інформаційного забезпечення публічних фінансів

Фінанси вважаються однією з основних фінансових категорій, яка відображає фінансові взаємини в ході формування та застосування публічних фінансів [12]. В умовах демократизації українського суспільства особливо важливими є питання надійного, прогнозованого розвитку системи публічних фінансів, недопущення її розбалансування і руйнування, оскільки стабільна і раціонально побудована система публічних фінансів – це визначальний фактор ефективного стратегічного управління в країні.

Пояснюється це тим, що державний устрій будь-якої країни безпосередньо залежить від бюджетного устрою і схеми розподілу фінансових повноважень між центром і регіонами. Те ж саме можна сказати і про форму правління: співвідношення між законодавчою і виконавчою гілками влади багато в чому обумовлюється характером розподілу між ними компетенцій у сфері публічних фінансів. При цьому від стану публічних фінансів залежить і державно-політичний устрій країни: гарантії дотримання прав громадян, функціонування партійної системи країни, реалізація основних політичних прав і свобод і т. д.

Тобто можна стверджувати, що в процесі своєї еволюції публічні фінанси об'єктивно придбали такі субстанціональні властивості, які здатні однозначно викликати як прогресивні суспільні зміни, так і регрес, що в результаті призводить до переосмислення ролі суспільних досягнень і цінностей. У свою чергу, все це свідчить про актуальність проведення системних наукових досліджень щодо нового бачення сутності, ролі і функцій публічних фінансів в умовах розгортання процесів модернізації системи управління державними фінансами в Україні.

На сьогодні важливі теоретичні питання сутності, ролі та ефективності функціонування системи публічних фінансів досліджені в працях ряду зарубіжних вчених. У той же водночас ретроспективний огляд теоретичних і практичних аспектів методології та організації системи управління публічними фінансами показує, що в науковому середовищі України ці питання також вивчаються досить широко.

Однак слід зазначити, що питання ідентифікації публічних фінансів і визначення їхніх функцій в умовах модернізації системи управління державними фінансами в Україні залишається досі остаточно не вирішеною.

Теорія публічних фінансів постійно еволюціонує, так як нерозривно пов'язана з самим існуванням держави і здійсненням його функцій. В цілому витоки теорії публічних фінансів пов'язані з розробкою на рубежі XIX-XX ст. теорії державних фінансів у працях К. Вікселя, А. Ліндаля, В. Мацолли та інших дослідників. Пізніше розвиток теорії публічних фінансів знайшло своє відображення в поглибленні дослідження податків і перерозподілу доходів.

Повоєнний розвиток країн Європи та Америки зумовив розвиток сучасного тлумачення суспільного сектору, сучасного підходу до формування і використання публічних фінансових ресурсів, форм і результатів діяльності країни та її партнерів по забезпеченню суспільними товарами і послугами, оцінки ефективності діяльності держави в ринковій економіці [1]. Тобто у демократичних правових державах ще у XX ст. відбулася повноцінна трансформація державних фінансів у суспільне надбання.

Як наслідок, термін «публічні фінанси» (public finance) становиться загальним, тому що він більш точно визначає сучасну модель фінансів, якою керують суб'єкти публічної влади. Так поступово формується розуміння ролі публічних фінансів у забезпеченні національного благополуччя і розвитку, а також ролі країни у формуванні публічних фінансових відносин та їх стратегічної спрямованості.

Показовою в цьому відношенні є Конституція Князівства Ліхтенштейн 1921 р., в якій міститься норма – мета, згідно з якою «фінансове становище держави повинно бути доведено всіма можливими способами до більш високого рівня, причому особлива увага повинна бути приділена відкриттю нових джерел доходів для витрат на громадські потреби» [2]. Ця норма не тільки розкривала призначення публічних фінансів, а й, по суті, вимагала від держави активних дій щодо вдосконалення фінансової системи.

У сучасній класичній формі вперше конституційна процедура регламентування публічних фінансів була введена в Основному Законі Федеративної Республіки Німеччини (1949 р.). Суспільство таким чином прагнуло створити надійний заслін на майбутнє від волюнтаризму зі сторони правлячої влади у поводженні з публічними фінансами і унеможливити використання їх в антигромадських, негуманних інтересах, зобов'язуючи при цьому владу підпорядкувати публічні фінанси меті поліпшення добробуту всього населення країни [3].

Особливе виділення питань публічних фінансів в Конституціях демократичних держав пояснюється необхідністю чіткого розмежування сфер приватних і публічних фінансів. Конституції таких держав, що містять принцип захисту і недоторканності приватної власності, закріплюють загальні основи законодавства про публічні фінанси, в яких встановлюється вимога в односторонньому порядку на безоплатній і безеквівалентній основі сплачувати обов'язкові платежі – податки, збори, такси, неподаткові доходи і т. д.

Відповідно до вищевикладеного використання публічних фінансів як ефективного інструменту стратегічного управління вимагає чіткого розуміння самого поняття «публічних фінансів» та їх ролі.

Під публічними фінансами у фінансовому праві як сучасній складовій публічного права прийнято розуміти економічні відносини з організації – розподілу (перерозподілу), використання фондів грошових коштів держави

та органів місцевого самоврядування для забезпечення суспільних потреб населення [5].

Крім того, поняття «публічні фінанси» прийнято розглядати в таких аспектах: з точки зору форми і змісту – в матеріальному і економічному. Так, у вітчизняній економічній літературі публічні фінанси найчастіше розглядаються як різновид публічних суспільних відносин, які:

1) виникають з приводу об'єктів, що знаходяться в державній або муніципальній власності або у спільній власності громадян;

2) одним із видів публічного інтересу, який визнаний державою або органами місцевого самоврядування, пов'язані з задоволенням потреб держави, її територіальних утворень або суспільства, виникають відносини.

3) виникнення таких відносин відбувається з причини адаптації об'єкта відповідних суспільних відносин до загального використання всіма членами суспільства або членами певної спільноти.

4) регулювання цих відносин здійснюється через встановлення правил з боку держави або органів місцевого самоврядування.

Отже, під публічними фінансами доцільно розуміти суспільні відносини, направлені на задоволення всіх видів публічного інтересу та виникають в процесі утворення, управління, розподілу (перерозподілу) і використання фондів грошових коштів країни, місцевого самоврядування та фондів грошових коштів, за рахунок яких задовольняються суспільні інтереси, визнані країною чи органами місцевого самоврядування, незалежно від форми власності цих фондів. При цьому акцент робиться на те, що в сучасному розумінні публічні фінанси є суспільними відносинами, що виникають не тільки в процесі господарювання виключно країни чи органів місцевого самоврядування, а перш за все в процесі задоволення публічного фінансового інтересу.

За матеріальним змістом публічні фінанси є фондами коштів різних суб'єктів (країни, органів місцевого самоврядування, компаній, організацій), а їх сукупність – фінансовими ресурсами.

Слід також пам'ятати, що стан і динаміка публічних фінансів визначаються перш за все рішеннями і діями публічної влади, в той час як стан приватних фінансів і розвиток приватних фондів залежатиметь від законів ринкової економіки.

В даному контексті заслуговує на особливу увагу позиція П. Годме – сучасного зарубіжного класика теорії фінансового права. Він останні роки ретельно присвятив вивченню публічних фінансів і фінансового права Франції другої половини XX ст. як класичного ринкового суспільства. Згідно П. Годме основні відмінності, що відрізняють публічні фінанси від приватних, можна узагальнити в такому вигляді [7]:

а) публічний суб'єкт може в примусовому порядку організовувати свої доходи за допомогою системи оподаткування. Саме так забезпечується можливість використання публічних коштів. Разом з тим відсутнє примусове виконання щодо самого публічного суб'єкта. Що стосується приватних осіб, то ситуація тут протилежна: вони не можуть в примусовому порядку організовувати свої доходи і, отже, іноді не в змозі виконувати взяті на себе зобов'язання;

б) публічні фінанси, які пов'язані з грошовою системою, що управляється країною, але ця грошова система не залежить від приватних власників, що розпоряджаються своїми фінансами;

в) приватні фінанси направлені на отримання доходів, а публічні фінанси являються коштами для задоволення так званого публічного інтересу;

г) розміри публічних фінансів є більшими, чим розміри приватних фінансів, якими розпоряджаються певні особи.

Особливий інтерес викликає дослідження механізму прийняття рішень у сфері публічних фінансів. При цьому доцільно виділити кілька складових:

1) інституційна складова – представлена органами державної влади та різними недержавними інститутами (спілки промисловців і підприємців, банківськими асоціаціями, іншими організаціями ділових і фінансових кіл),

які приймають участь у прийнятті рішень у сфері публічних фінансів, передбаченими законом засобами і методами (через представництво в парламенті і уряді, різних законодавчих органах і т. п.);

2) нормативно-правова складова: діяльність учасників процесу прийняття рішень у сфері публічних фінансів повинна регламентуватися правовими нормами, які утворюють собою нормативно-правову складову механізму прийняття рішень у сфері публічних фінансів;

3) інструментальна складова – представлена різними засобами і прийомами здійснення фінансової діяльності держави;

4) ідеологічна складова («податкова ідеологія»).

Зарубіжний досвід свідчить про високий ступінь ефективності заходів з ідеологічного забезпечення найважливіших рішень у сфері публічних фінансів. В результаті навіть найбільш непопулярні заходи, такі, як збільшення податків, можуть обійтися без сильної протестної реакції з боку суспільства і бути позитивно сприйняті платниками податків, оскільки вони будуть запропоновано суспільству з відповідною підготовкою та роз'ясненнями необхідності та корисності податкових реформ для самих же платників податків. Як приклад можна привести дії німецького уряду щодо введення «податку на солідарність», емісію обов'язкових позик на користь об'єднаних німецьких територій. Населення і ділові кола ФРН узгоджено взяли на себе додаткові фіскальні зобов'язання, які були професійно ув'язані в загальну програму патріотичних заходів з мобілізації фінансових ресурсів для відновлення економіки східнонімецьких земель. У ряді мусульманських держав (Саудівська Аравія, Оман, Кувейт, Бруней, ОАЕ та ін.) «ідеологізація» публічних фінансів, введення ісламських податків (закят та ін.) дозволяє владі без використання інструментів примусу домагатися таких податкових надходжень, про які не можуть навіть мріяти ті держави, які заради цього створюють спеціальні силові структури по боротьбі з фінансовими (податковими) правопорушеннями.

В Україні також робляться перші кроки в цьому напрямку (прикладом такого податку може бути розширення бази оподаткування з 2015 р. за рахунок військового збору (на потреби АТО (антитерористична операція)). Однак говорити про формування в нашій країні продуманого «ідеологічного» курсу в сфері публічних фінансів, мабуть, ще передчасно.

У сфері публічних фінансів ще з моменту зародження конституційного режиму був встановлено принцип демократичного регулювання публічних фінансів. Однак принцип рівного використання інструментів прямої та представницької демократії в галузі публічних фінансів так і залишається непотрібним практикою фінансово-правового регулювання. Сьогодні в основному діє заборона на використання арсеналу інструментів безпосередньої (прямої) демократії. Заборона ця пояснюється тим, що громадянин, незважаючи на рівень своєї компетентності, не в змозі усвідомити в деталях складний механізм публічних фінансів на державному рівні і, відповідно, оцінити суспільну корисність введення того чи іншого нововведення в даній сфері. Внаслідок цього при винесенні питання про бюджет, оподаткування та ін. на референдум або загальні збори громадян необхідне рішення може бути не прийнято, що позбавить державну владу від фінансових ресурсів і призведе до її паралічу. У зв'язку з цим конституції багатьох демократичних держав, регламентуючи порядок проведення референдуму, виключають питання, що стосуються податків і інших фінансових інструментів, з переліку, вони можуть бути винесені на всенародне голосування (наприклад, п.6, пар. 42 Конституції Данії; ст. 75 Конституції Італії та ін.).

Також слід зазначити, що з цього правила є ряд винятків. Вони пов'язані з історично сформованою практикою проведення референдумів в «малих» країнах Європи.

1.2. Особливості дослідження застосування цифрових технологій в управлінні публічними фінансами: аналіз теоретичних і емпіричних джерел

Цифрові технології активно впливають на економіку, політику і культуру громадян, підприємств України і є ключовим фактором розвитку в цілому суспільства. З однієї сторони це призводить до зникнення компаній, які не зосереджувалися на інноваціях у минулому, а з іншого боку це відкриває великі можливості для створення нових і модернізації існуючих галузей, покращення високотехнологічного рівня взаємодії суспільства та державних органів, підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку. Це, в кінцевому рахунку, гарантує збереження та посилення інформаційного суверенітету та національної безпеки нашої країни.

Таке становлення інформаційного суспільства також спричинило перенесення економічних відносин до віртуального простору. Термін «віртуальний» в довідковій літературі означає умовний, уявний і нереальний. Сьогодні цей термін використовується для предметів, які не існують у фізичному вигляді, але існують лише у цифровому форматі. З'явилося поняття «електронний ринок», яке вчені визначають як систему економічних відносин у віртуальному просторі, які виникають між суб'єктами економічної діяльності відносно купівлі-продажу товарів і послуг за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, де покупці та продавці можуть зустрітися і брати участь у комерційних операціях [7, с. 522].

Ніколас Негропonte, засновник медіа-лабораторії Массачусетського технологічного інституту, утворив концепцію цифрової економіки, описавши її як «перехід від обробки атомів до обробки бітів» [51].

У 2001 році Томас Месенбург виділив основи цифрової економіки:

- 1) «підтримуюча інфраструктура (апаратне забезпечення, програмне забезпечення, телекомунікації, мережі);
- 2) електронний бізнес (будь-які процеси, які підприємство проводить

через комп'ютерні мережі);

3) електронна комерція (передача товарів онлайн)» [8].

Цифрова економіка заснована на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, що швидко розвиваються і впливають на традиційну економіку, перетворюючи її на економіку, що створює ресурси.

Початковий етап розвитку цифрової економіки не сприймався громадськістю як окрема сфера діяльності, де лише проводилося перенесення традиційних комерційних операцій до Інтернету. Поширення Інтернету не означало автоматичне створення цифрової економіки, оскільки можливо було здійснювати цю діяльність й іншими інформаційно-комунікаційними системами. Однак запровадження мережі Інтернет в 1995 році – як найбільш ефективного засобу передачі інформації – сприяло стрімкому розвитку цифрової економіки. Для останньої Інтернет став робочим середовищем для здійснення господарської діяльності з метою отримання прибутку.

Як відзначає А. Грехов, інтенсивний розвиток електроніки та інформаційних технологій сприяв створенню електронних мереж та перетворенню традиційної комерції в електронну форму, що привело до відтворення нового способу здійснення бізнесу в мережі Інтернет, а саме – електронної комерції [9, с. 6]. Сьогодні практично кожна компанія, організація або установа має власний веб-сайт, на якому розміщена комерційна інформація, що сприяє зручному веденню бізнесу.

В. Желіховський підкреслює важливість того, що Інтернет – це платформа для майбутнього великого економічного розвитку, який призведе до зняття політичних бар'єрів. Уряди різних країн повинні розуміти економічну модель майбутнього та забезпечити її підтримку, а населення цих країн при користуванні Інтернетом несуть таку ж соціальну відповідальність, як і в інших сферах свого життя [10, с. 15-16].

Зараз головними особливостями Інтернету є:

1. Велика аудиторія користувачів та можливості для її збільшення.
2. Швидке й оперативне поширення інформації.

3. Транскордонний обмін та поширення інформації.
4. Проведення операцій у режимі реального часу та інше.

Застосовуючи можливості Інтернету, можна прискорити розвиток практично будь-якого виду бізнесу. При укладанні угод сторони замість фізичного обміну чи безпосереднього контакту обирають електронний спосіб взаємодії. Компанії можуть вибирати найкращих постачальників, не обмежуючись їх географічним положенням і територіальною віддаленістю, а також виходити на світовий ринок зі своїми товарами і послугами [8, с. 49].

У розвинутих країнах використання цифрової економіки являється нормою. Методичні підходи до цифровизації та моделювання цифрової економіки та суспільства України вказують на нахил країни до цифрових трансформацій у соціально-економічних процесах. Застосування цифрової економіки у країні стає нормою. В сучасний час галузі, такі як медицина, безпека, освіта, транспорт, екологія, туризм, не уявляються без використання інформаційно-комунікаційних технологій. Таким чином, на денному порядку є питання розширення наукових досліджень і методичних підходів для розвитку цифровизації.

Україна активно розробляє законодавчі та нормативні акти для розвитку цифрової економіки, приймаються концепції й програми розвитку. Проте, поки що не існує комплексної моделі трансформації цифрової економіки, яка б містила ключові інструменти та технології для побудови ефективної цифровизації з урахуванням іншихусіб для суспільства та економіки. Тому дослідження методичних підходів до моделювання трансформації цифрової економіки та суспільства залишаються надзвичайно актуальними.

Процеси цифрової трансформації економіки та суспільства сприяють зближенню всіх учасників ринку, незалежно від національних кордонів. Вони створюють передумови для підвищення ВВП, підвищення продуктивності праці, впровадження інновацій у всі сфери життя. Проте, швидкі технологічні зміни потребують нових, гнучких підходів і моделей управління економічними процесами на усіх рівнях. Без врахування впливу цифровизації

на розвиток економічних і соціальних процесів формування подальшої стратегії економічного розвитку країни, регіонів і окремих галузей втрачають практичний сенс.

У цифровій економіці використовуються різноманітні технології, такі як обробка великих обсягів даних (Big data), хмарні обчислення, Інтернет речей, наскрізні інформаційні технології, технології кібербезпеки, роботизація та комплексна автоматизація процесів та виробництва. Ці інноваційні технології суттєво змінюють роль людини в економічній системі.

Зараз Україна стоїть перед викликом здійснити цифрову трансформацію своєї економіки, що включає:

- зміну економічної структури, традиційних ринків, соціальних відносин та державного управління шляхом впровадження цифрових технологій;
- суттєву зміну джерела доданої вартості та структури економіки шляхом формування більш ефективних економічних процесів, які будуть підтримуватися цифровою інфраструктурою;
- перехід до цифрових моделей і процесів на всіх рівнях (ринки, галузі, сфери діяльності) відображає зміну функції механізму розвитку економіки у відповідні інститути;
- на технологічному рівні застосовуються передові технології і платформи;
- на рівні єдиного середовища присутні нормативне регулювання, інформаційна інфраструктура, кадрове забезпечення та інформаційна безпека. Єдине середовище покликане створити сприятливі умови для розвитку економіки і технологій на всіх рівнях, а також підвищити ефективність їх взаємодії [14].

Цифровизація соціуму передбачає встановлення взаємодії між владою, бізнесом і громадою за допомогою передових інформаційних технологій, що включає соціально-економічні заходи на основі Інтернету, мобільних і сенсорних мереж. Цифрова економіка ґрунтується на можливостях доступу

до Інтернету. Впровадження цифрової економіки забезпечує підвищення продуктивності праці, конкурентоспроможності бізнесу та добробуту громадян. Для успішного запровадження цифрової економіки, передусім, необхідно забезпечити всебічний доступ до Інтернету (рис. 1.1), оскільки в даний час Інтернет є ключовим фактором розвитку економіки.

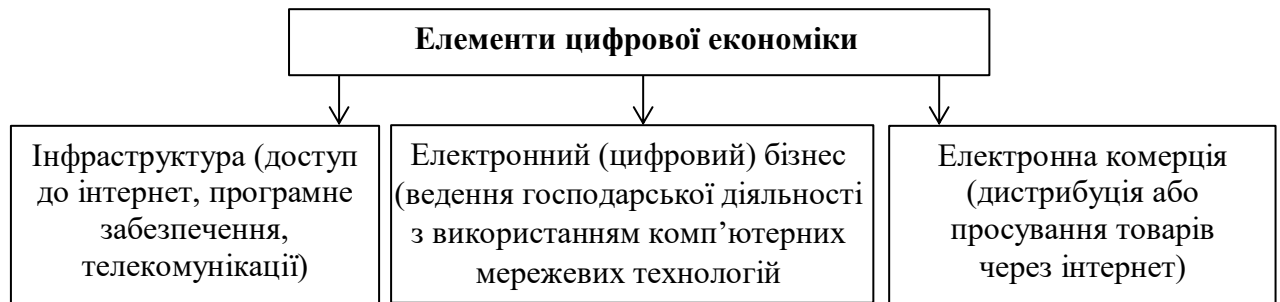

Рис. 1.1. Необхідні складові цифровізації економіки

Джерело: складено автором

Електронний бізнес в даний час активно розвивається і потребує широкого застосування комп'ютерних мережевих технологій. Згідно з оцінками фахівців, обсяг цифрової економіки становить 3,2 трлн. євро у групі країн «Великої двадцятки», що приблизно складає 8% ВВП [6].

Щорічно цифрова економіка збільшує свої масштаби, при цьому великі компанії (Apple, Google, Facebook, Amazon, Microsoft) та китайські (Baidu, Alibaba, JD.com, Tencent) отримують 90% свого доходу та прибутку завдяки цифровій економіці [7].

В Україні розвиток цифрової економіки знаходиться на самому початку, адже Україна втратила декілька років через відсутність цілеспрямованої політики керівників держави в напрямку цифрової економіки. Всі європейські країни вже давно мають свої «цифрові стратегії» або «цифрові адженти», а в Україні залишився на стадії розробки проект «Цифрова адженда – 2020» («Цифровий порядок денний» – 2020), в якому мова ведеться про те, що свою історичну відповідальність за підтримку та активне сприяння розвитку країни в цьому напрямку повинні взяти на себе

українські політики, центральна та місцева влада, громадські установи та бізнес.

Політика в галузі «цифровізації» зосереджується на людях, їхньому інтелекті, талантах і природньому бажанні творити. За умов певної спільної праці громадськості, влади та бізнесу, великий потенціал людей в Україні може стати світовим людським капіталом великого значення і впливу. Цифрові технології є великим ринком і індустрією, платформою для ефективності і конкурентоспроможності в усіх інших галузях і індустріях. ООН заявляє, що доступ до Інтернету є фундаментальним правом людини, відкритим, безпечним і вільним простором, де можуть розповсюджуватися думки, ідеї, інформація, знання, і де люди можуть спілкуватися і взаємодіяти соціально [8].

У зв'язку з орієнтацією України на процес євроінтеграції, цифровізація також повинна спрямовуватися на співпрацю з країнами ЄС і розвиток міжнародного співробітництва взагалі. Цифрова трансформація має сприяти включенню України в європейський та глобальний фінансовий, біржовий та бізнес простори.

Дотримання європейських і світових стандартів сприяє спрощенню та забезпеченню надійності використання цифрових технологій. Загалом, рекомендується дотримуватися міжнародних стандартів обігу цифрової інформації, за винятком випадків, коли інформація має оборонний характер або є комерційною таємницею.

Цифровізаційні процеси повинні здобувати довіру користувачів та учасників інформаційного обміну. Забезпечення конфіденційності та інформаційної безпеки є ключовим для підвищення рівня довіри, і це може бути досягнуто шляхом розвитку інформаційної культури серед учасників інформаційного обміну.

Успішна цифровізація потребує активної участі влади та держави, які забезпечують системність та комплексність у формуванні та реалізації цифрових стратегій. Держава виявляє зацікавленість у цифровізації, коли

влада активно ініціює та підтримує цей процес.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В ІРПІНСЬКІЙ ТГ

2.1. Аналіз стану управління публічними фінансами в Ірпінській ТГ

Україна спрямовує свій цифровий розвиток на поліпшення ефективності та конкурентоспроможності економіки, бізнесу, а також на покращення якості життя громадян та розвиток громад.

Цифровізація економіки та суспільства розглядається як інструмент розвитку, а системне використання цифрових технологій виступає стимулюючим фактором на різних рівнях – національному, регіональному та локальному. Крім того, впровадження цифрових технологій сприяє підвищенню рівня та поліпшенню умов життя населення.

Забезпечення доступу до цифрових технологій вимагає спільних зусиль влади, бізнесу та громади. Організація Об'єднаних Націй визнала доступ до Інтернету як одне з основних та необхідних прав громадян.

Важко уявити собі сферу життєдіяльності без можливостей використання цифрових технологій. Розвиток бізнесу, охорона здоров'я, культура, транспорт та охорона навколишнього середовища – це галузі, які зазнають значного покращення завдяки застосуванню цифрових технологій.

Використання цифрових технологій має потенціал підвищити ефективність та продуктивність роботи у будь-якій сфері діяльності. Важливо, щоб програми цифровізації були узгоджені з регіональними та національними стратегіями розвитку. Застосування системного підходу та нових технологій в цифровізації може покращити якість життя в усіх сферах.

Цифровізація є необхідною для створення відкритого інформаційного простору, оскільки в інформаційному суспільстві інформація має велику цінність і потребує накопичення, зберігання, передачі та обробки. У регіональному контексті важливо формувати інформаційний контент, що

відповідає потребам території, що сприятиме розвитку регіональної економіки, забезпеченню конкурентоспроможності та підвищенню рівня життя населення.

В якості прикладу найбільш ефективного управління публічними фінансами серед територіальних громад Київської області проаналізуємо результати фінансової діяльності Ірпінської ТГ.

Кошти в бюджет територіальної громади надходять з 2 головних джерел – від держави (субвенції, дотації) та власні доходи громади.

Проаналізував інформацію, яка розміщена на сайті Ірпінської об'єднаної територіальної громади, можна зробити висновок, що власні доходи ОТГ у 2022 році зросли на 20,44% (або на 3,04 млн. грн.) у порівнянні з 2020 роком (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка доходів Ірпінської ОТГ у 2020-2022 р.

Доходи	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. від 2020 р.	
				+, -	%
Власні надходження	14 864 804	17 293 142	17 903 200	3038396	20,44
Дотації та субвенції	17 882 200	23 813 323	23 984 737	6102537	34,13
РАЗОМ:	32 747 004	41 106 465	41 887 937	9140933	27,91

Джерело: складено автором за [23]

Ірпінська ТГ має переваги у забезпеченні якісних публічних послуг у різних сферах, таких як освіта, культура, охорона здоров'я, соціальний захист, житлово-комунальне господарство, з урахуванням наявних кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури.

У табл. 2.2 наведемо динаміку та структуру видатків Ірпінської ТГ за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.2

Динаміка та структура видатків Ірпінської ТГ

Найменування галузі	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення 2022/2020 р.	
	грн	%	грн	%	грн	%	+, -	%
Апарат управління	5201635	19,21	6790966	16,58	7509390	20,20	2307755	44,37
Охорона здоров'я			5229	0,01	92000	0,25	92000	-
Освіта	14931528	55,15	19952657	48,71	22094970	59,43	7163442	47,98
Культура і мистецтво	676060	2,50	1546881	3,78	1363530	3,67	687470	101,69
Фізична культура і спорт	-	-	98505	0,24	312550	0,84	312550	-
Соц. захист та соц. забезпечення	22000	0,08	52809	0,13	140000	0,38	118000	536,36
Житлово-комунальне господа	274316	1,01	1036263	2,53	1031706	2,78	757390	276,10
Громадські роботи	177238	0,65	201231	0,49	254553	0,68	77315	43,62
Внески статут КП	1198562	4,43	324540	0,79	-	-	-1198562	-100,00
Економічна діяльність	2923900	10,80	4825391	11,78	90000	0,24	-2833900	-96,92
Інша діяльність	359426	1,33	59135	0,14	-	-	-359426	-100,00
Міжбюджетні трансферти	1311969	4,85	6066335	14,81	3479301	9,36	2167332	165,20
РАЗОМ:	27076634	100	40959942	100	37178000	100	10101366	37,31

Джерело: складено автором за [23]

За даними, представленими у табл. 2.2, можна зробити висновок, що обсяги витрат Ірпінської ОТГ збільшилися на 37,31% протягом досліджуваного періоду. Найбільш значущою складовою цих витрат є витрати на освіту, на другому місці розташовуються витрати на охорону здоров'я, а на третьому – міжбюджетні трансферти.

Державні кошти спрямовуються на забезпечення освітніх, медичних та інших державних послуг. Більшість доходів громади формується з власних

джерел, які включають податкові та неподаткові надходження. Найбільш значущим джерелом доходів є податок на доходи фізичних осіб, який складає близько половини власних надходжень громади (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Аналіз надходжень податків та зборів до бюджету Ірпінської ОТГ
за 2020-2022 р., грн**

Власні доходи	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022/2020 р.	
				+, -	%
Податок та збір на доходи фізичних осіб	5828734	7323091	8578700	2749966	47,18
Акцизний податок	27848	42827	40000	12152	43,64
Податок на нерухоме майно	32079	105358	69000	36921	115,09
Плата за землю	2321250	2545041	2363000	41750	1,80
Єдиний податок	5182739	6450986	6220000	1037261	20,01
Транспортний податок	25000	39583	-	-25000	-100
Податок на прибуток	6093	12556	12000	5907	96,95
Неподаткові надходження	13394	38103	4500	-8894	-66,40
РАЗОМ:	13437137	16557545	17287200	3850063	28,65

Джерело: складено автором за [23]

Отже, структура податкових надходжень до бюджету Ірпінської ОТГ у 2022 році виглядала наступним чином (рис. 2.1).

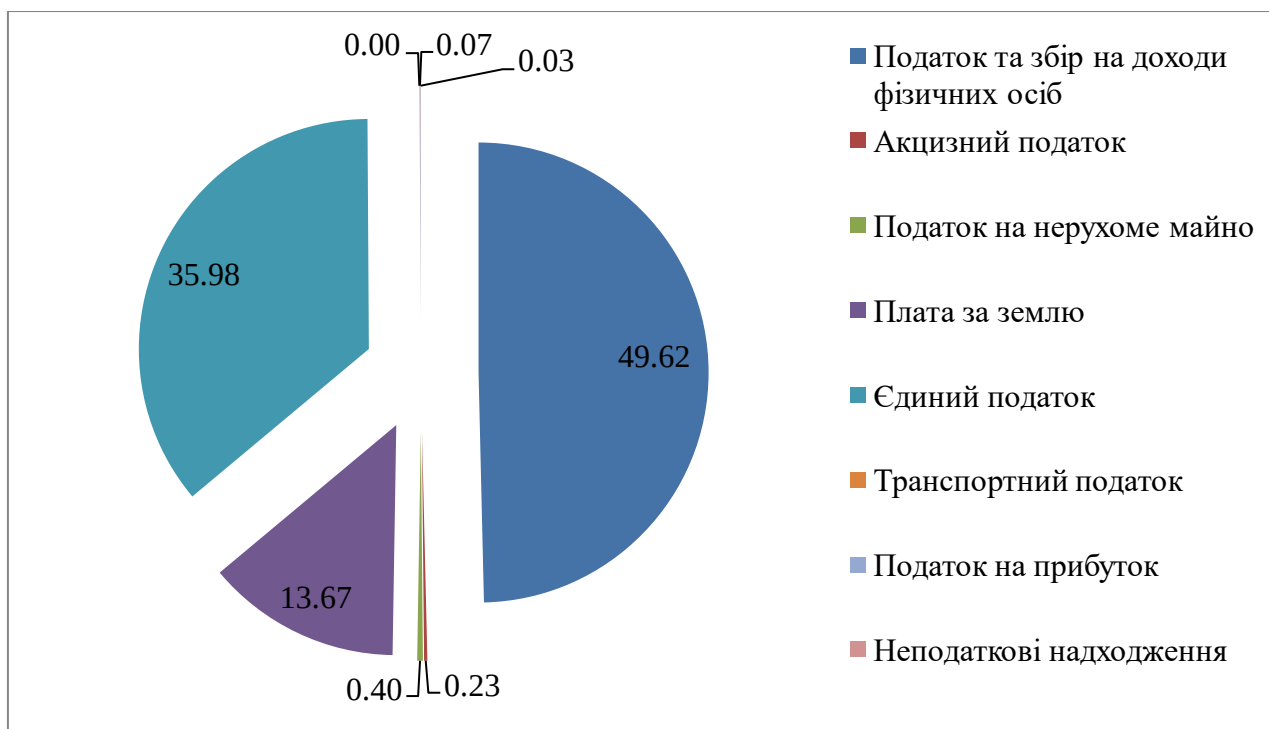

Рис. 2.1. Структура податкових надходжень до бюджету Ірпінської ОТГ у 2022 році, %

Джерело: складено автором за [23]

З наведених на рис. 2.1 даних видно, що головне місце у податкових надходженнях до Ірпінської ОТГ у 2022 р. належить податку на доходи фізичних осіб, на другому місці – єдиний податок, на третьому – плата за землю. Окрім того, необхідно звернути увагу, що податкові надходження до Ірпінської ОТГ у 2022 р. збільшилися у порівнянні з 2020 роком на 28,65%.

Іншу частину доходів ОТГ складають кошти, які передаються безпосередньо та безоплатно з державного бюджету у вигляді дотацій і субвенцій. Ці кошти призначені для розвитку ОТГ та фінансування освіти, медицини та соціального захисту. Основна відмінність між дотаціями та субвенціями полягає у тому, що дотації не мають обмежень щодо напрямків їх використання. ОТГ отримує базову дотацію з державного бюджету, обсяг якої залежить від індексу податкоспроможності відповідного бюджету, розрахованого на одного жителя, а також додаткову дотацію з місцевого

бюджету для фінансування видатків на утримання закладів освіти та охорони здоров'я, які передаються з державного бюджету.

Головні субвенції, які виділяють з державного бюджету на розвиток ОТГ – це освітня субвенція, медична субвенція, субвенція на формування інфраструктури ОТГ, субвенція на здійснення заходів з соціально-економічного розвитку окремих територій (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Трансфери до бюджету Ірпінської ОТГ у 2020-2022 р., грн

Трансфери	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022/2020 р.	
				+, -	%
Медична субвенція	3 750 800	4329900	3 264 800	-486 000	-12,96
Освітня субвенція	6 640 000	9639400	10 622 300	3 982 300	59,97
Базова дотація	1 479 900	2 341 300	2 736 300	1 256 400	84,90
Додаткова дотація з місцевого бюджету	2 939 600	3418800	2 651 400	-288 200	-9,80
Субвенція на формування інфраструктури ОТГ	1785300	3646161	-	-	-100,00
Інші субвенції з місцевого бюджету	148 000	-	-	-148 000	-100,00
Субвенція соціально-економічного розвитку	-	242 000	-	-	-
Субвенція залишку коштів освітньої субвенції	-	28595	-	-	-
Субвенція «Нова українська школа»	-	167166	-	-	-
РАЗОМ:	16 743 600	23 813 322	19 274 800	2 531 200	15,12

Джерело: складено автором за [23]

Отже, структура неподаткових надходжень до бюджету Ірпінської ОТГ у 2022 році виглядала наступним чином (рис. 2.1).

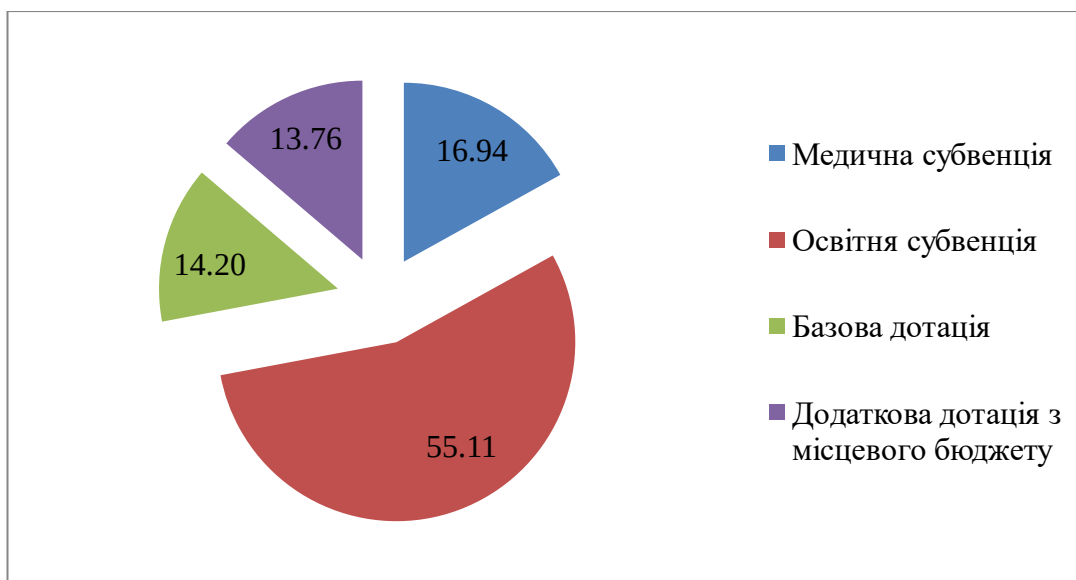

Рис. 2.2. Структура неподаткових надходжень до бюджету Ірпінської ОТГ у 2022 році, %

Джерело: складено автором за [23]

З рис. 2.2 видно, що основне місце у неподаткових надходженнях до Ірпінської ОТГ у 2022 році належить освітнім субвенціям, на другому місці – медичні субвенції, на третьому – базові дотації та на четвертому – додаткові дотації. Окрім того слід звернути увагу, що неподаткові надходження до Ірпінської ОТГ у 2022 р. зросли порівняно з 2020 р. на 15,12%.

Отже, на основі проведених розрахунків можна підсумувати, що дохідна частина бюджету Ірпінської ОТГ збільшується кожного року. За допомогою цих трансфертів зростає соціально-економічний розвиток громади, тобто децентралізація позитивно впливає та доказує свою необхідність для розвитку області взагалі і територіальних громад зокрема.

2.2. Передумови удосконалення управління публічними фінансами в Ірпінській ТГ за допомогою цифрових технологій

Україна прагне конкурувати з європейськими країнами у галузі цифровізації. Наприклад, у 2018 році уряд затвердив Концепцію розвитку

цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та прийняв план заходів для її впровадження. Основна мета цього документа полягає у виконанні заходів, спрямованих на стимулювання цифровізації економіки, громадської та соціальної сфер, розуміння викликів та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, розвиток цифрових компетенцій у суспільстві, вирішення нагальних проблем та проєктів цифровізації, підтримка внутрішнього ринку виробництва та використання цифрових технологій. Цей приріст можливий лише тоді, коли ідеї, впливи, ініціативи і програми, які пов'язані з цифровізацією, входять до національних, регіональних і галузевих стратегій та програм розвитку [22].

У Концепції визначаються принципи цифровізації на державному рівні, які включають:

- рівний доступ до послуг, інформації та знань для всіх громадян за допомогою ІКТ і цифрових технологій;
- спрямованість до розширення переваг цифровізації в різних сферах суспільного життя;
- підвищення ефективності, продуктивності та конкурентоспроможності за допомогою використання цифрових технологій, що сприяє економічному зростанню;
- підтримка розвитку засобів масової інформації та інформаційного суспільства;
- спрямованість на глобальне співробітництво з метою інтеграції України до ЄС та виходу на європейський і світовий ринки;
- стандартизація являє собою важливий фактор успішної реалізації та основу цифровізації;
- забезпечення підвищення рівня довіри та безпеки;
- об'єкт комплексного та фокусного державного управління [18].

Експерти ініціативи «Цифрова адженда України» за допомогою вивчення впливу процесів цифрової трансформації економіки розвинутих

країн на ВВП, а також враховуючі основні тренди розвитку ІТ в Україні, розробили прогноз можливого розвитку процесів цифрової трансформації української економіки та суспільства. Наведемо їх в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Прогнозні показники цифрової трансформації економіки
та суспільства в Україні**

Показники	Роки							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Внутрішній ринок (споживання ІКТ), млрд дол.	3,0	4,5	6,0	8,0	10,0	12,0	14,0	16,0
Зростання ВВП в умовах цифрової трансформації, %	2,0	3,5	4,5	6,0	7,5	9,0	11,0	14,0
Питома вага цифрової економіки у загальному ВВП, %	8	11	15	20	28	40	52	65

Джерело: складено автором за [36]

Даний прогноз являється відносним і може бути реалізований за умови формування реалізації цілеспрямованої політики країни у сфері цифровізації, а також після розробки ефективних механізмів її впровадження у всіх сферах управління та господарської діяльності. Також необхідно враховувати, що прогноз був розроблений у 2016 році, а на кінець 2018 року деякі показники вже наблизилися до прогнозних значень 2021 року. Так, внутрішній ринок споживання ІКТ у 2018 році досяг майже 1,6 млрд дол. США, а питома вага галузей цифрової економіки у ВВП нашої країни станом на кінець 2018 року складав більше 4%.

Ефект цифровізації впливає на кожну галузь економіки, додаючи вартість за допомогою цифрових технологій на макrorівні. Це призводить до зростання валової доданої вартості в усіх секторах господарської діяльності на макrorівні.

За допомогою нової форми подання статистичних даних, яка використовується державною службою статистики України, можна прослідкувати основні тренди розвитку інформаційних технологій та їх

вплив на вітчизняну економіку, зокрема ріст ВВП. За новою формою групування статистичні дані представляються за сукупністю видів економічної діяльності, що мають прямий вплив на розвиток цифрової економіки. Ці види включають:

1) Виробництво інформаційно-комунікаційних технологій (В), що об'єднує економічну діяльність, пов'язану з виробництвом комп'ютерного обладнання, зв'язку та інших видів електроніки, а також компонентів для цих продуктів.

2) Надання послуг інформаційно-комунікаційних технологій (П), що включає телекомунікаційні послуги, продаж та встановлення програмного забезпечення, ремонт та обслуговування інформаційно-комунікаційної інфраструктури та інше.

3) Інформаційний сектор (послуги, пов'язані з використанням комп'ютерного обладнання) (І), що охоплює діяльність підприємств, які працюють з інформаційними системами, зокрема розроблення, модифікацію, тестування та підтримку програмного забезпечення, проектування комп'ютерних систем, керування й обслуговування комп'ютерних систем клієнтів та оброблення даних [23].

Усі ці галузі вносять великий внесок у розвиток цифрової економіки.

Застосування системного підходу дозволяє виокремити фактори, які заважають розвитку світової цифрової економіки (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Чинники, що перешкоджають розвитку цифрової економіки

№ з/п	Назва	Опис
1	Організаційні	Нерозвиненість інфраструктури для поширення інформації, систематизації і керування інформацією, використання послуг посередників тощо
2	Практичні	Незадовільна організація, супровід пілотних проєктів і автоматизація процесів, використання великого обсягу інформації тощо
3	Маркетингові	Існування двобічності під час зв'язку з користувачем, збору відомостей про користувачів тощо
4	Правові	Недостатні безпека клієнтів і забезпечення конфіденційності трансакцій, захист інформації, вимоги до укладення угод в

		електронній формі, недосконале законодавство
5	Соціально-економічні	Недостатня обізнаність в цій сфері громадян малорозвинених країн і регіонів

Джерело: складено автором за даними [24]

Під час аналізу передумов розвитку цифрової економіки, було виявлено, що формування інформаційного суспільства, поширення інтернету та перенесення бізнес-процесів до віртуального простору стимулюють розвиток електронної комерції і є основою цифрової економіки. Вивчення сутності цифрової економіки, її характеристик та особливостей дозволило поліпшити розуміння цього поняття. Застосування системного підходу дозволило ідентифікувати та класифікувати фактори, що гальмують розвиток цифрової економіки, такі як організаційні, практичні, маркетингові, правові та соціально-економічні. Для просування розвитку цифрової економіки в Україні та світі, увага має бути сконцентрована на усуненні цих перешкод на державному рівні.

Для пришвидшення процесів цифрової трансформації економіки і суспільства в Україні 18.09.2019 р. було створено міністерство цифрової трансформації. Основними повноваженнями даного міністерства згідно відповідного положення називають:

- процеси розвитку в цифровій сфері, такі як цифровізація, цифрова економіка, цифрові інновації, електронне урядування та електронна демократія, інформаційне суспільство;
- спонукання до розвитку цифрових навичок та прав громадян в цифровому середовищі;
- розвиток національних електронних ресурсів та взаємодії, інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету і телекомунікацій, електронної комерції і бізнесу, оцінка відкритих даних;
- впровадження електронних послуг і електронної ідентифікації і інвестицій в ІТ-індустрію;
- надання електронних та управлінських послуг;
- підтримка розвитку ІТ-індустрії [25].

Основні цілі, які міністерство цифрової трансформації прагне досягти до 2025 року, включають:

- забезпечення доступу до публічних онлайн-послуг для 100% громадян і бізнесу;
- забезпечення доступу до високошвидкісного Інтернету для більш ніж 95% транспортної інфраструктури, населених пунктів та їх соціальних установ;
- залучення понад 6 мільйонів осіб до програм розвитку цифрових навичок серед громадян;
- зростання питомої ваги ІТ-сфери у ВВП України до 10%.

Заявлені цілі є високими і важливими, але вони потребують розробки конкретних стратегій для їх досягнення, а також відповідного правового, адміністративного та ресурсного забезпечення.

Основною метою впровадження Концепції розвитку сфери штучного інтелекту в Україні є визначення основних напрямів та завдань розвитку цієї технології для захисту прав та інтересів фізичних та юридичних осіб, створення конкурентоспроможної економічної системи суспільства і поліпшення системи державного управління. У рамках цього планується створення самостійного організму, який спрощує повсякденне життя людей, зменшує навантаження на державних службовців і дозволяє ефективно використовувати людські та виробничі ресурси.

Основними завданнями концепції розвитку сфери штучного інтелекту в Україні можна вважати:

- створення умов для подальшої участі України в роботі міжнародних організацій та дослідженнях щодо розробки стратегії розвитку, регулювання та стандартизації штучного інтелекту;
- активна позиція держави на світовому ринку та в галузі технологій штучного інтелекту, а також врахування в міжнародних рейтингах;
- забезпечення доступу до інформації та її використання в технологіях штучного інтелекту з метою застосування у виробництві товарів;

- впровадження штучного інтелекту в економіку, державне управління, оборону та інші сфери з метою підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародному ринку;
- зміцнення захисту та поліпшення процесів реалізації прав та інтересів фізичних і юридичних осіб;
- підтримка поширення і підвищення якості наукових досліджень у галузі штучного інтелекту.
- гармонізація українського законодавства з європейськими та світовими стандартами у сфері використання технологій штучного інтелекту.

Основними напрямками державної політики у сфері штучного інтелекту можна вважати такі, як наведені на рис. 2.3.

Рис. 2.3. Основні напрямки державної політики у сфері штучного інтелекту

Джерело: сформовано автором

Отже, Міністерство цифрової трансформації України було створено нещодавно, а саме у 2019 році. Не зважаючи на такий короткий термін свого існування, вже було запроваджено декілька проєктів, що спрямовані на реальне покращення та підвищення комфорту здійснення громадянами країни повсякденних дій. Серед них особливої уваги заслуговує, по-перше, веб-портал «Дія», а також проєкти е-резиденство та е-малятко.

Основною позитивною рисою е-резидентства є те, що цей проєкт здатний наповнити державний бюджет за рахунок податків нерезидентів, що здійснюють свою підприємницьку діяльність на території України, а також підвищити інвестиційний імідж нашої країни на міжнародній арені.

Е-резиденство надає можливість нерезидентам здійснювати офіційну реєстрацію та ведення бізнесу на території України у режимі онлайн, незалежно від місця їх знаходження і не потребуючи виїзду із країни свого постійного місця проживання. Такі заходи надають змогу Україні залучати додаткові інвестиції в економіку, а також підвищити цікавість міжнародних підприємців до провадження діяльності на території нашої держави, що передбачає і сплату податків. Потрібно звернути увагу на те, що зазначений проєкт ґрунтується на позитивному досвіді Естонії, яка стала першою державою, що надала дозвіл іноземцям здійснювати підприємницьку діяльність без особистої присутності на території держави [12].

На нашу думку, проєкт е-резиденство є достатньо цікавим, проте, у випадку не подолання корупції, або хоча б зниження її рівня, іноземні інвестори та бізнес не проявлятимуть зацікавлення до нашої держави. Не дивлячись на те, що іноземцям не потрібно буде перебувати в Україні фізично, проте, українські «розумники» у сфері корупції знайдуть методи і способи для отримання заробітку на таких підприємцях.

Мобільний застосунок «Дія», який є мобільною версією однойменного веб-порталу. Таким чином, за допомогою такого застосунку, людина може отримати увесь комплекс послуг, які передбачені у його комп'ютеризованому варіанті. Офіційна презентація застосунку була

проведена 06 лютого 2020 року. На сьогоднішній день він є доступним для використання у додатках Google Play та App Store [48]

Першими оцифрованими копіями документів, які стали доступні для використання є водійське посвідчення та свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу, студентський квиток, закордонний паспорт тощо. При цьому, закордонний паспорт вже можливо використовувати в електронному вигляді при користуванні авіатранспортом в межах України. Наступним етапом планується запровадження можливостей для користування усім спектром електронних послуг.

Першими оцифрованими документами були водійське посвідчення та свідоцтво про право власності на транспортний засіб. На сьогоднішній день зазначені документи використовуються багатьма українцями. Потрібно звернути увагу на те, що дійсність електронних документів передбачено у Постанові Кабінету Міністрів України № 956 від 23.10.2019 року [49]. Водійське посвідчення та свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу в електронному вигляді мають статус офіційних, а не альтернативних документів. До того ж, електронне посвідчення водія міститься у переліку документів, які посвідчують особу, а, отже й можуть використовуватися у випадках, коли є потреба у документі, що встановлює особу громадянина.

Реалізація проєкту «Дія. Цифрова освіта» передбачає проведення навчання не менше шести мільйонів українців з питань цифрової грамотності на протязі наступних трьох років. При цьому, 30% від зазначеної кількості мають складати громадяни у віковій категорії від 30 до 60 років [50].

Реалізація проєкту цифрової освіти є спеціальною онлайн-платформою, на якій розміщуються освітні курси у вигляді серіалів. Таким чином, будь-якій особі надано можливість та вільний доступ до отримання цифрових знань. На зазначеній освітній платформі розміщено п'ять основних онлайн курсів у різних категоріях, в залежності від цифрової обізнаності людини.

На сьогоднішній день на платформі функціонують різні напрямки цифрового навчання, зокрема, такі як: «Безпека дітей в інтернеті»,

«Смартфон для батьків», «Карантин: онлайн-сервіси для вчителів» та «Діджитал-фізкультура для школярів за участі зірок спорт» тощо.

Платформа «Дія-бізнес» створена з метою надання практичної допомоги представникам малого та середнього бізнесу. На сьогоднішній день зазначений сервіс працює у тестовому режимі [50].

Проект BroadBand передбачає забезпечення умов, за яких забезпечується можливість майже 100% для покриття населених пунктів доступом до глобальної мережі Інтернет [52]. На відповідному порталі запроваджено механізм, який може використати будь-яка особа, та повідомити чи є у певному населеному пункті доступ до мережі Інтернет. При цьому, передбачено можливість залишення таких повідомлень як анонімно, так і відкрито, а швидкість інтернет з'єднання зчитується автоматично платформою.

Розробка подібної мапи надасть змогу розробити Мінцифри концепції розвитку та визначити основні напрямки проведення реформ. Із цією метою прийнято використовувати будь-яку статистичну інформацію, регуляторну, відомості профільних інституцій, технічні показники тощо.

За допомогою використання проекту Мінцифри е-малятко, українські громадяни мають змогу отримати цілу низку різноманітних послуг при народженні дитини, безпосередньо перебуваючи в пологовому будинку. Потрібно звернути увагу, що на сьогоднішній день, е-малятко визнається одним із найунікальніших проєктів не лише на території України, але й у світі. На мою думку, е-малятко є достатньо перспективним проєктом, що дозволяє здійснювати економію коштів за рахунок обмеження кількості робочих місць та потреби у меншій кількості співробітників.

Достатньо специфічним, на мою думку є такий напрямок діяльності Мінцифри як запровадження концепції цифрового робочого місця, що є віртуальним аналогом реального фізичного місця, який вимагає високого рівня організації, користування і управління через необхідність підвищення ефективності робітників, а також організації належного рівня умов праці.

Вважаю, що є достатньо дивним переведення державних службовців на такий спосіб організації роботи, особливо у випадках, коли вони активно взаємодіють із громадянами або специфіка їх роботи передбачає робота з великою кількістю внутрішніх документів. На цьому етапі цифрового розвитку Україна ще не готова до такого кроку.

Основними органами, які можливо віднести до системи Мінцифри є Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, діяльність якого більше спрямована на захист інформації у більш глобальному вимірі, оскільки його сфера діяльності поширюються на різні міністерства і відомства.

Наступним органом, а точніше підприємством Мінцифри є державне підприємство «Дія», яке створено з метою універсалізації доступу громадян і бізнесу до будь-яких видів електронних послуг, які надаються у відповідності до єдиних високоефективних стандартів. До запровадження такої системи, величезна кількість послуг знаходилася на різних платформах та відносились до компетенції різних державних органів. В результаті запровадження такої системи спрощено процедури отримання послуг, внаслідок чого вони стали зрозумілими для будь-якої людини, а знайти їх можна на єдиному державному веб-порталі електронних послуг.

Потрібно звернути особливу увагу на те, що державне підприємство дія не має відношення до жодної політичної сили. На мою думку це є достатньо позитивним явищем, що підтверджує той факт, що коли політика не керує іншими сферами – діяльність має більш позитивні результати. Мінцифра є достатньо високоефективною державною інституцією.

Мінцифра у процесі здійснення своєї діяльності керується положеннями Конституції України, Положенням про Міністерство цифрової трансформації, Планом роботи Міністерства цифрової трансформації на 2020 рік. До того ж, 12 лютого 2020 року на підставі Розпорядження Кабінету Міністрів України № 126-р, першого заступника Міністра трансформації призначено керівником Національної програми інформатизації. Отже, у

деякому сенсі, на Мінцифри безпосередньо поширюються і положення Закону України «Про Національну програму інформатизації».

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В ІРПІНСЬКІЙ ТГ

3.1. Аналіз зарубіжного досвіду застосування цифрових технологій в управлінні публічними фінансами

На цей час у світовій практиці для покращення управління публічними фінансами створюються напрями цифровізації надання публічних послуг та використовуються переважно такі канали або їх комбінації: особистий прийом громадян; телефонний (голосовий) сервіс та call-центри; веб-портал; електронна пошта; SMS і інші сервіси обміну повідомленнями; мобільний портал (мобільний сайт); мобільний додаток; соціальні мережі; державні кіоски; посередники на основі державно-приватного партнерства.

Велика кількість каналів доступу до публічних послуг обумовлюється збільшенням потреб користувачів у доступі до державних та місцевих служб з будь-якої точки світу і у будь-який час та практичною потребою охоплення всього населення, в тому числі вразливих груп суспільства, а також тих людей, що знаходяться у скрутному становищі.

Завданням державного управління є керування балансом необхідної підтримки цих платформ, заохочуючи людей користуватися більш економічно ефективними цифровими каналами.

У найближчому майбутньому, головними механізмами, що сприяють більш широкому охопленню користувачів і зменшенню цифрового розриву, стануть веб-портали, мобільні канали та соціальні мережі.

Багато країн уже запровадили національні портали, що надають електронні публічні послуги. Більшість з них вибрали роздільну реалізацію порталів, які спрямовані на дві групи користувачів: громадян та бізнес-спільноти.

Наразі у світі існує такі підходи до створення порталів адміністративних послуг – централізований, який побудований за принципом «зверху вниз», і мета-система, яка побудована за схемою «знизу вгору».

Наприклад, портал уряду Великобританії – це централізований Інтернет-ресурс, який побудований за принципом «зверху вниз». Мета цього portalу – це об'єднання Інтернет-сервісів всіх органів влади для надання публічних послуг в єдиному інформаційному просторі. Він є сукупністю власних сервісів і шлюзів до порталів і субпорталів, а також являється головним центром відповідальності за надання послуг для користувачів.

В США використовується інноваційний підхід до розробки порталів публічних послуг. Цей підхід базується на концепції «знизу вгору». Оскільки регіональні та місцеві органи влади вже мали розвинуті системи надання публічних послуг через ІКТ, федеральний портал був побудований з метою створення метасистеми, що містить базу метаданих про публічні послуги. Інформація на порталі розділена на 4 групи: для громадян, для бізнесу, для держслужбовців і для гостей штатів. Сам портал є центром, що забезпечує можливість пошуку та отримання інформації про надання публічних послуг і додаткових сервісів для його відвідувачів.

Крім цього, у міжнародній практиці використовується систематизація публічних послуг за різними критеріями. Наприклад, у країнах, таких як США, Великобританія, Франція і Бельгія, публічні послуги групуються залежно від основних категорій населення, яким вони надаються (діти, молодь, літні люди, ветерани, підприємці, іноземці та інші). У Португалії та Канаді, з іншого боку, систематизація послуг проводиться згідно з рівнями державної влади (федеральні, регіональні або місцеві органи).

Широта і якість онлайн-послуг (Online Service Index, OSI) являється головним показником індексу розвитку електронного урядування у країнах світу (E-Government Development Index, EGDI), який 1 раз на 2 роки встановлюється департаментом з економічних та соціальних питань ООН.

В табл. 3.1 наведемо основу десятку світових лідерів відповідно до значення індексу EGDI.

Таблиця 3.1

Світові лідери за індексом розвитку електронного урядування (EGDI)

№ з.п	Країна	Регіон	2022 EGDI	2022 місце	2021 місце	Різниця в позиціях (2012- 2014)
1	Республіка Корея	Азія	0.9462	1	1	-
2	Австралія	Океанія	0.9103	2	12	↑10
3	Сінгапур	Азія	0.9076	3	10	↑7
4	Франція	Європа	0.8938	4	6	↑2
5	Нідерланди	Європа	0.8897	5	2	↓3
6	Японія	Азія	0.8874	6	18	↑12
7	Сполучені Штати Америки	Америка	0.8748	7	5	↓2
8	Великобританія	Європа	0.8695	8	3	↓5
9	Нова Зеландія	Океанія	0.8644	9	13	↓4
10	Фінляндія	Європа	0.8449	10	9	↓1

Джерело: [48]

Отже, більшість провідних країн у розвитку електронного урядування також є лідерами у розвитку онлайн-послуг. Ці країни охоплюють усі регіони світу, що свідчить про глобальне поширення онлайн-послуг, включаючи публічний сектор, як сучасну глобальну тенденцію [20].

Методологія ООН передбачає чотиріступінчасту модель розвитку онлайн-послуг, де I стадія відповідає виникненню інформаційних послуг, II стадія – інтерактивних послуг, III – транзакційних послуг і IV стадія – трансформаційних послуг [25]. Кожна стадія вимагає високого рівня складності і більшого виділення коштів. Розглянемо докладніше ці стадії.

Стадія 1. Початкові інформаційні послуги. Урядові веб-сайти містять розгорнуту інформацію про державну політику, управління, законодавство, стандарти та різні типи публічних послуг, які надаються. На цих сайтах також наведені посилання на міністерства, департаменти та інші підрозділи уряду. Користувачі мають можливість отримати актуальну інформацію про

органи публічного управління і, за допомогою посилань, отримати доступ до архівної інформації.

Стадія 2. Розширені інформаційні послуги. За допомогою урядових веб-сайтів забезпечується просунуте одностороннє або просте двостороннє електронне спілкування між владою та населенням, наприклад, через можливість скачування форм для отримання публічних послуг та подачі заяв. Дані сайти також мають можливості для відтворення аудіо та відео, а також підтримують багатомовність. Обмежені електронні сервіси надають користувачам можливість запитувати неелектронні форми або особисту інформацію.

Стадія 3. Транзакційні послуги. Державні веб-сайти забезпечують двосторонню взаємодію з громадянами, у тому числі через запити та отримання відгуків про урядові дії, програми, розпорядження і т. д.

Для успішної реалізації обміну необхідно пройти електронну аутентифікацію особистості громадянина у будь-якій формі. На державному веб-сайті обробляються нефінансові операції, а саме: заповнення податкової декларації онлайн чи подача заяви на посвідчення особи, ліцензію або дозвіл. Також можливо провести фінансові операції, у випадку, якщо переказ грошей реалізується через надійну мережу.

Стадія 4. Мережеві послуги. Державні веб-сайти трансформують спосіб, яким влада спілкується з громадянами. Вони активно звертаються до громадян для отримання інформації та думки, використовуючи сучасні інтерактивні інструменти, такі як Web 2.0. Електронні послуги та рішення, що залучають декілька департаментів та міністерств, реалізуються безпроблемно. Інформація, дані та знання передаються від державних установ за допомогою інтегрованих програм. Влада змінює свій підхід, переходячи від орієнтації на урядовий сектор до орієнтації на потреби громадян. Електронні послуги розробляються з урахуванням головних подій у житті громадян та групування їх для надання спеціалізованих послуг.

Уряди створюють сприятливі умови, щоб залучити громадян до участі в процесах влади та прийнятті рішень.

Франція має саму тривалу історію побудови сервісної складової електронного уряду у всій Європі [28]. Все починалося з мережі терміналів Minitel в 1984 році, за допомогою яких сплачувались рахунки, надався доступ до деяких публічних сервісів, виконувалась роль телефонного довідника. У 80-90-х роках ХХ століття термінали Minitel поширилися із Франції в деякі інші країни, але не витримали конкурентної боротьби за Інтернет, перевершити можливості якого апарати були не в змозі.

Всерйоз почалися розробки електронних послуг у Франції тільки в 1998 році, а виробили певне бачення і стратегію їх розвитку до 2004 року. Регулюючий акт у сфері електронного уряду появився в 2005 році, а в 2008 році фактичного почав існувати електронний уряд. У 2014 році Франція стала першою і єдиною країною у світі, де рівень переведення публічних послуг в онлайн режим дорівнював 100%.

З 2012 р. по 2014 р. Франція сильно розвивається в галузі розробки своїх електронних послуг, а наразі держава також вивчає варіанти переходу на безкоштовні альтернативи існуючих сервісів та інші варіанти економії. Доступ до публічних послуг населення Франції забезпечується за допомогою єдиного порталу mon.service-public.fr з використанням персонального ID. Більше того, у жовтні 2000 року був запущений портал Service-Public.fr, яка є точкою доступу до популярних новин, які охоплюють всі звичайні події життя населення країни. Тут знаходяться відомості, документи (опубліковані звіти державних установ), інформація про права користувачів та адміністративні процедури.

Являючись лідером в галузі переведення публічних послуг в онлайн, Франція прагне до подальшого розширення надання даних послуг при одночасному зменшенні витрат за допомогою безкоштовних альтернатив комерційним інфраструктурам ІКТ і додаткам, збільшуючі використання програмного забезпечення з відкритим первинним кодом. Нова політика,

запроваджена в 2012 році, направлена на зниження витрат на ІКТ, заохочення інновацій і залучення місцевих органів влади і спільноти розробників, спільне виробництво електронних послуг.

У Великобританії діє єдиний державний інформаційний веб-сайт Gov.uk, розроблений Державною цифровою службою для створення єдиної точки доступу до всіх публічних послуг [23]. Бета-версія цього веб-сайту була запущена 01.02.2012 р., а 17.10.2012 р. Gov.uk поєднав між собою двох великих постачальників електронних послуг – Directgov і Business Link. Основною причиною їх поєднання було створення єдиної точки доступу до публічних послуг.

Головною метою Gov.uk була заміна великої кількості веб-сайтів урядових відомств і установ. Так, до 01.05.2013 р. веб-сайти 24 міністерств і 28 державних установ були переміщені в Gov.uk. Gov.uk являє собою складний і систематизований набір посилань на спеціальні веб-сайти установ та секторів, але безпосередньо не надає послуги цих організацій. Інакше кажучи, Gov.uk в основному пояснює процедури отримання послуг. Для фактичного отримання послуг, після отримання інформації на даному порталі, людина звертається до відповідних органів через їх офіційні сайти, за телефоном або особисто.

12 березня 2003 року було створено єдиний портал державних і муніципальних послуг країни Естонії eesti.ee. Наразі цей портал пропонує більше ста персоналізованих електронних послуг для наших користувачів, які увійшли в робоче середовище portalу через обов'язкову авторизацію. Послуги на порталі розподілені за категоріями користувачів: «громадянин», «підприємець» або «чиновник», і більшість з них доступні безкоштовно. Також доступні версії portalу на естонській, англійській та російській мовах.

Наприклад, користувачі цього portalу, завдяки Департаменту державної інформаційної системи, можуть отримати доступ до повної законодавчої бази Естонської Республіки, законодавчих актів та рішень різних міністерств та департаментів. Вони можуть знайти та замовити

потрібні формуляри або довідки, а також надіслати запити до державних та муніципальних установ. Серед найбільш популярних послуг, які активно використовуються, є автострахування, сімейні допомоги, питання трудової зайнятості та електронні рецепти, реєстрація за місцем проживання та інші.

Отже, на цей час портали публічних послуг створені практично у всіх розвинених країнах світу.

3.2. Напрями удосконалення цифровізації публічних фінансів в Ірпінській ТГ за допомогою зарубіжного досвіду

Проведення аналізу зарубіжного досвіду та громадського моніторингу функціонування ЦНАП в Україні дозволяє нам запропонувати майже універсальний набір рекомендацій для поліпшення роботи ЦНАП в Ірпінській ТГ з метою покращення сплати податків до місцевого бюджету. Рекомендаціями щодо організації роботи є:

- 1) проведення необхідної організаційно-технічної роботи (ремонту приміщення, наповнення інфраструктурою, забезпечення програмно-технічними засобами тощо) до відкриття ЦНАП в новому приміщенні;
- 2) формування єдиного переліку послуг ЦНАП і долучення до нього послуг дозвільної сфери, а також інших органів державної влади;
- 3) затвердження регламенту ЦНАП, який був би актуальним реальному стану справ;
- 4) надання послуг у ЦНАП виключно адміністраторами або державними адміністраторами;
- 5) виключення можливості «паралельного» прийому громадян суб'єктами надання щодо тих послуг, які надаються у ЦНАП;
- 6) актуалізація інформаційних карток (ІК) адміністративних послуг ЦНАП згідно вимог закону;
- 7) вдосконалення технологічних карток послуг:

- в колонці «термін виконання», вказувати дні за наростаючим принципом, що сприятиме кращому контролю етапів проходження справи;
- прийом документів і видачу результатів послуги, які надаються у ЦНАП, має проводити тільки адміністратор;

Рекомендації щодо місця розташування ЦНАП, приміщення, облаштування та інших зручностей:

- 8) встановлення електронної системи керування чергою;
- 9) розміщення всієї необхідної інформації, яку вимагає Закон, про ЦНАП та його послуги на стендах;
- 10) розміщення на стендах, в папках на столах або іншим способом зразків заповнення бланків щодо отримання найбільш популярних адмінпослуг;
- 11) для підвищення поінформованості громадян розроблення реклами сайту ЦНАП, в т. ч. на рецепції, в публічних місцях міста тощо;
- 12) передбачення інформаційних терміналів, наповнивши їх необхідною інформацією щодо надання послуг, які будуть визначені у переліку ЦНАП;
- 13) передбачення умов для осіб з обмеженими можливостями (встановлення відповідного інформаційного кіоску і терміналу, відповідно обладнаної туалетної кімнати);
- 14) розгляд можливості облаштування куточка для дітей у приміщенні ЦНАП;
- 15) передбачення моніторів для інформування громадян у приміщенні ЦНАП та можливість подання оперативної інформації про послуги і роботу ЦНАП.

Рекомендаціями щодо персоналу є:

- 16) проведення розрахунку необхідної кількості адміністраторів ЦНАП та призначення їх на посади;
- 17) формування річного плану підвищення кваліфікації персоналу щодо фахової та психологічної підготовки (форми – семінари, тренінги,

регулярні обговорення актуальних проблем, передача досвіду, залучення фахівців з структурних підрозділів для надання консультацій адміністраторам тощо).

Рекомендаціями щодо роботи бек-офісу (організації надання послуг) є:

18) запровадження практики постійного контролю стану проходження послуги керівником і адміністраторами ЦНАП, а також державними адміністраторами згідно вимог закону;

19) запровадження смс-повідомлення про результати послуги та інформування про поточний стан надання послуги на сайті;

20) налагодження електронного доступу до інформаційних баз даних органів влади, послуги яких будуть надаватися у ЦНАП шляхом встановлення відповідного телекомунікаційного зв'язку з їх приміщеннями;

21) впровадження системи електронного документообігу у ЦНАП;

22) фіксування своєчасності надання послуг та стан її проходження у єдиній електронній системі для всіх послуг ЦНАП.

Рекомендаціями щодо аналізу діяльності є:

23) проведення аналізу середнього часу очікування в черзі і щодо своєчасності надання послуг;

24) розробка план-графіку проведення анкетувань і опитувань відвідувачів ЦНАП як за ініціативою міської ради так із залученням громадських організацій;

25) визначення власних вимог щодо покращення якості послуг, вказавши максимальний час очікування в черзі та час обслуговування посадовою особою, а також періодичний аналіз терміну надання для його зменшення (в ТК);

26) запровадження «голосування» відвідувачів ЦНАП талонами електронної черги для оцінювання якості обслуговування розміщенням кількох скриньок: «незадовільно», «задовільно», «добре», «дуже добре»;

27) проведення періодичних порівняльних опитувань для оцінки змін якості послуг ЦНАП.

ВИСНОВКИ

1. Необхідність і роль публічних фінансів у країні (як держави, так і органів місцевого самоврядування) можна обґрунтувати тим, що при будь-якому типі економічних відносин основним призначенням держави є забезпечення фінансовими ресурсами тих потреб, які не можна задовольнити через ринковий механізм, тобто через попит і пропозицію, а також особисто кожного громадянина з відповідних об'єктивних причин. Відповідно, публічні фінанси являють собою сферу зіткнення різних, часом суперечливих і різноспрямованих інтересів: державних, групових, індивідуальних. При цьому від можливості знаходження «результативного» вектора таких інтересів буде залежати в кінцевому підсумку соціально-економічна і політична стабільність в державі, можливість нормального функціонування всіх без винятку суспільних і державних інститутів. На нашу думку, реалізація зазначеного завдання потребує подальших системних досліджень та наукових дискусій в даному напрямку.

2. Якісне управління публічними фінансами відіграє важливу роль у економічних процесах, безпосередньо впливає на національний добробут, а також направлено на ефективний розподіл витрат, на використання фінансових ресурсів.

Управління публічними фінансами здійснюється через систему органів влади на всіх рівнях державного устрою. Президент України є вищим органом і в рамках своїх повноважень здійснює контроль за станом публічних фінансів, а також розробляє бюджетне послання на фінансовий рік і плановий період.

Виділяють базові складові при регулюванні публічних фінансів:

- інституційна (основу складають органи державної влади і недержавні інститути, які приймають рішення у сфері публічних фінансів);
- нормативно-правова (основу складають правові норми, регулюючі фінансові відносини);

- інструментальна (основу складають засоби і прийоми здійснення фінансової діяльності);
- ідеологічна (основу складають заходи з ідеологічного забезпечення рішень у сфері публічних фінансів).

3. У сучасних економічних умовах якість управління фінансами може бути покращено за рахунок оновлення нормативно-правової бази, а також запровадження системи державного менеджменту.

Удосконалення системи публічних фінансів, її регулювання та ефективне управління сприятиме економічному зростанню та залучення іноземних інвестицій.

4. На основі наведених даних можливо стверджувати, що дохідна частина бюджету Ірпінської ОТГ з кожним роком зростає і на основі даних трансфертів підвищується соціально-економічний розвиток громади, тобто децентралізація має позитивний вплив та є необхідною для розвитку області взагалі і територіальних громад зокрема.

Завдяки процесам комп'ютеризації та цифровізації держава має можливість проводити більш ефективну фіскальну політику – продовжувати слідувати обраному курсу, але швидше, запускати нові процеси, які раніше були неможливими через відсутність даних або через дорожнечу інструментів.

Наприклад, ще кілька десятиків років тому передача великих даних на відстань була дуже повільною і дорогою, зараз же, завдяки розвитку комунікацій і глобальних мереж передачі даних, швидко передати інформацію не складає труднощів, більш того, розвиток обчислювальних потужностей і їх здешевлення дозволяє надійно захищати дані і забезпечувати безпечну роботу з ними. Сьогодні уряди мають можливість отримувати кращі дані, втілювати кращі системи і створювати кращу фіскальну політику.

5. Цифрова революція йде повним ходом і уряди повинні зробити свій вибір – або долучиться до неї або значно відстати у своєму розвитку.

Цифровізація може не тільки збільшити ефективність за контролем виконання податкового законодавства, а й значно поліпшити якість послуг, що подаються для населення. Уряд вже зараз може скористатися можливостями цифрових платформ для поширення важливої інформації серед населення. Дослідження показали, що навіть простий обмін знаннями через текстові повідомлення серед фермерів про кращих методах і підходах в землеробстві і середніх цінах на продукти значно збільшили знання фермерів країн, що розвиваються.

Кожна країна має свій шлях до цифровізації і залежить від багатьох факторів. В той час, як розвинені країни поступово впроваджують нові технології, розвиваючі країни за допомогою цифровізації здійснюють прорив у розвитку своїх інститутів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В.Л. Податкова система: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2016. 416 с.
2. Базилевич В. Д. Державні фінанси: навч. посіб. Київ: Атіка, 2010. 820 с.
3. Батракова Т. І., Линовецька В. Ю. Особливості та принципи цифрової економіки в Україні. *Економічні студії*. 2018. № 2. С. 94-97.
4. Биркович Т. І., Биркович В. І., Кабанець О. С. Механізми публічного управління у сфері цифрових трансформацій. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2019. № 9. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/4.pdf
5. Бюджетна система: підручник. За ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 624 с.
6. Вороненко І. В. Інноваційний розвиток в умовах цифровізації: оцінка та пріоритети. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 38-45. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2022/9.pdf
7. Гліненко Л. К., Данновський Ю. А. Стан і перспективи розвитку електронної торгівлі України. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2018. № 1. С. 83-102.
8. Данніков О. В. Розвиток цифрових компетенцій в умовах інформатизації суспільства. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197267483.pdf>
9. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Духовна О. Україна «в цифрі»: напрямки реформування. *Юридична газета. Всеукраїнське щотижневe професійне юридичне видання*. 2019. № 45-46. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/ukrayina-v-cifri-napryamki-reformuvannya.html>
11. Ініціатива «Цифрова адженда України», ГС «Хай Тек Офіс

Україна». URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>

12. Каргін Б. Б. Впровадження інноваційних інформаційних технологій у діяльність промислових підприємств: дис...канд. екон. наук. Маріуполь, 2019. 242 с.

13. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

14. Котелевець Д. О. Тенденції розвитку цифрової економіки в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. № 5. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-03-01>

15. Кулакова С. Цифровізація економіки України та E-Commerce як її складова. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6, Том 1. С. 196-201. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-61-29.pdf>

16. Лопушинський І. П. «Цифровізація» освіти в контексті розвитку інформаційного суспільства в Україні. *Педагогічний альманах*. 2018. № 7. С. 46-55.

17. Малюта Л., Кузь Т., Борух О. Цифрова економіка та інноваційні шляхи розвитку держави та регіонів. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/28272/2/MNPK_2019_Maliuta_L-Digital_economy_and_innovative_24-25.pdf

18. Міністерство та Комітет цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/ministry>

19. Ночвіна І. О. Цифровізація економіки: можливості та основні загрози. *Зб. наук. праць ХНПУ імені Г.С. Сковороди «Економіка»*. 2021. Вип. 19. С. 90-97. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/economics/article/view/3678>

20. Ничипоренко К. В., Александрова М. В. Цифровізація. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/Prezentatsiya_Margarita-

[szhatyiy.pdf](#)

21. Огляд цифрової трансформації економіки України в умовах війни. Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. Жовтень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-tsyfrovoyi-transformatsiyi-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viyny>

22. Осецький В. Л. Цифрова модернізація в умовах циклічності соціально-економічного розвитку. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/20.pdf

23. Офіційний сайт Ірпінська міська територіальна громада. URL: <https://imr.gov.ua/documents/>

24. Пінь А. М. Концепція розумного міста в контексті розвитку інноваційного управління. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20184\(132\)/sep20184\(132\)_114_PinA.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20184(132)/sep20184(132)_114_PinA.pdf)

25. Питання Єдиного державного веб-порталу електронних послуг та Єдиного державного порталу адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України № 1137 від 04.12.2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-p#Text>

26. Положення про міністерство цифрової трансформації України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF>

27. Портал реформи адміністративних послуг. Підтримка реформи. URL: <https://cnap.in.ua/reformsupport>

28. Презентація мобільного застосунку «Дія». URL: <https://www.buh24.com.ua/prezentacziya-mobilnogo-zastosunku-diya>

29. П'ять ноу-хау від Міністерства цифрової трансформації, на які очікувати українцям з 2020 року. URL: <https://troyitske.city/read/misto/62411/pyat-nouhau-vid-ministerstva-cifrovoi-transformacii-na-yaki-ochikuvati-ukraincyam-z-2020-roku>

30. Рекомендації Комітету міністрів країн-членів Ради Європи щодо е-урядування. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28784.pdf>

31. Романенко О. Р. Фінанси: підручник для ВНЗ. Міністерство освіти і науки України. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 310 с.
32. Руденко М. В. Цифровізація економіки: нові можливості та перспективи. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 61-65.
33. Самойленко А. Можливості цифровізації національної економіки України. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 81. № 2. С. 171-177.
34. Соколова Г. Б. Деякі аспекти розвитку цифрової економіки в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 1 (51). С. 92- 96.
35. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Київ: Український інститут майбутнього. 2019. URL: <https://www.slideshare.net/UIFuture/digital-strategy-2030-145529503>
36. Український інститут майбутнього. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-5>
37. Уманців Ю., Бабкова Є. Цифровізація економіки у контексті глобальних тенденцій суспільного розвитку. *Євроінтеграція України та економічна безпека держави. Збірник наукових праць*. 2021. Випуск 2 (27). С. 102-113.
38. Федулова Л. І. Цифрова трансформація (цифровізація) регіонів України. Аналітична записка. 2019. 16 с. URL: <https://academy.gov.ua/pages/dop/198/files/4ba4c1b4-cefe-4f27-b58b-3aee7c8cf152.pdf>
39. Фінанси: навчальний посібник. О. В. Гаврильченко, О. П. Полтініна, О. Є. Найдено та ін. За заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 342 с.
40. Цифрова агенція е-Екологія. URL: <https://e-ecology.digital>
41. Цифрова адженда України – 2020. Проект. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>
42. Цифрова трансформація (цифровізація) регіонів України: аналітична записка. URL: <http://academy.gov.ua/pages/dop/198/files/4ba4c1b4->

[cefe-4f27-b58b-3aee7c8cf152.pdf](#)

43. Цифрове робоче місце: концепція впровадження. *Держслужбовець*, 2018. № 7. URL:

https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2018/july/issue-7/article-37792.html?wn=google_ads_iframe_%2F141806220%2FiFactor_top_bnr_0&r1

44. Чмерук Г. Г., Краліч В. Р. Цифрова нерівність в Україні: аналіз та шляхи подолання. *Молодий вчений*. 2018. № 7. С. 289-293.

45. Шевченко О. М., Казак О. О. Розвиток краудфандингу в умовах цифрової трансформації економіки України. *Ефективна економіка*. 2019. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6957>

46. Юшко С. В. Бюджетна система: підручник. Харків: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 384 с.

47. Юшко С. В. Доходи бюджету: оцінка стану та перспектив формування: монографія. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 190 с.

48. A Digital Single Market Strategy for Europe. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:52015DC0192>

49. Fedoriv Marketing Agency. URL: <https://fedoriv.com/uk/about>

50. EU4Digital. URL: <https://eufordigital.eu>

51. Mesenbourg T. L. Measuring the Digital Economy. U.S. Bureau of the Census. URL: <http://www.census.gov/content/dam/Census/library/working-papers/2001/econ/digitalecon.pdf>

52. New ESPAD results: teenage drinking and smoking down, but concerns posed by new drugs and new addictive behaviours. URL: <http://www.espad.org>

53. Open Societe Justice Initiative. Article19: Website. 2019. URL: <https://www.article19.org>

54. Spiilka design büro. URL: <https://spiilka.com/>

55. Ukraine Reform Conference URC 2022. План Відновлення України. 40 с. URL: <https://ua.urc2022.com/plan-vidnovlennya-ukrayini>

